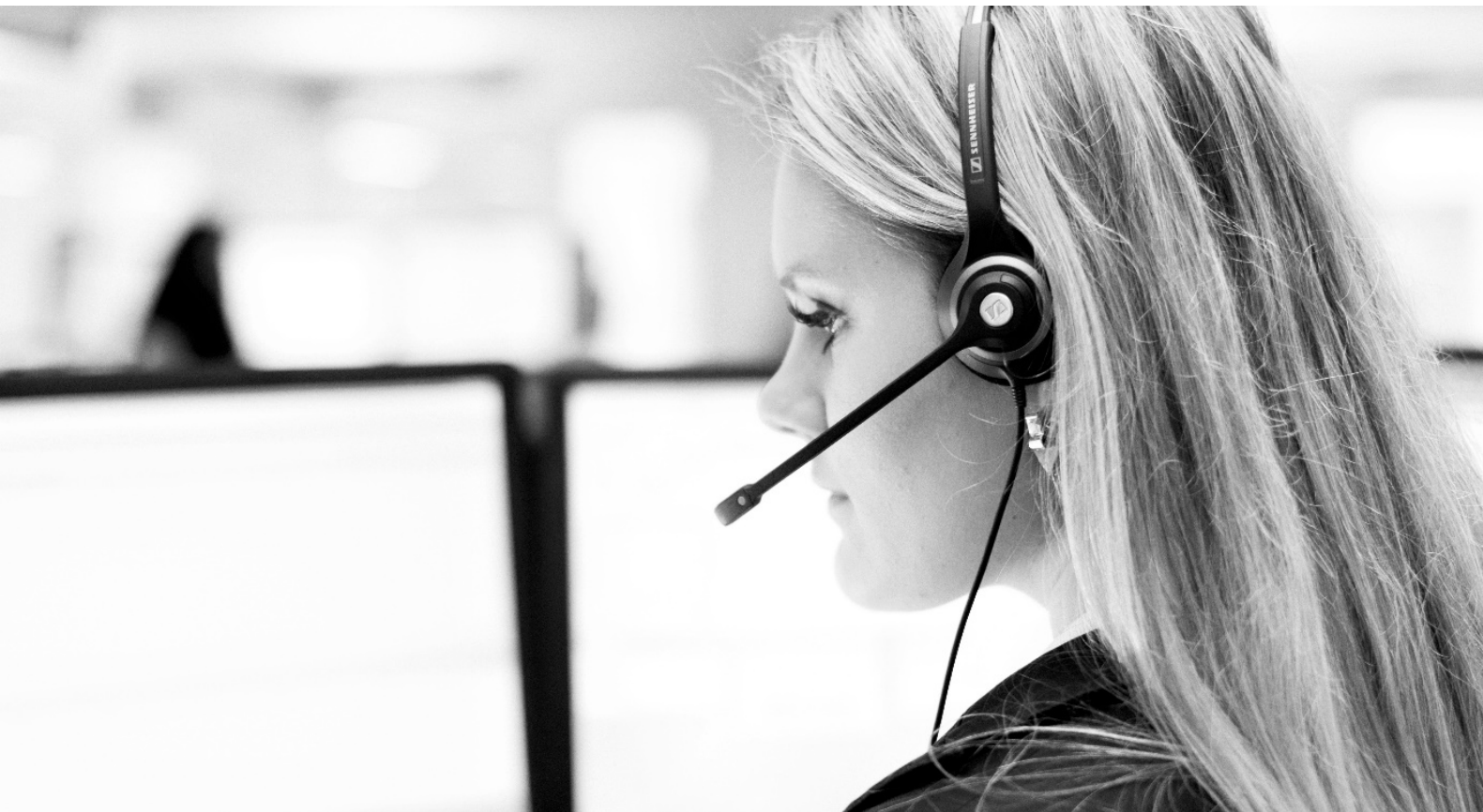

Säkerhetsföretagen
Ett förbund inom **TRANSPORTFÖRETAGEN**

Tryggare Sverige med växande säkerhetsföretag

Säkerhetsföretagens årsrapport 2017

Innehåll

<i>Sammanfattning</i>	<i>3</i>
<i>Säkerhetsföretag – vad är det?</i>	<i>4</i>
<i>Vem investerar i trygghetstjänster?</i>	<i>6</i>
<i>Smartare säkerhet minskar brott</i>	<i>8</i>
<i>Otrygga städer – vad är säkerhetsföretagens roll?</i>	<i>12</i>
<i>Branschens omsättning och anställda 2012-2016</i>	<i>15</i>
<i>Säkerhetsföretagen – en del av samhällets trygghetsinvesteringar</i>	<i>19</i>
<i>Evidensbaserade reformer för 253 000 färre brott</i>	<i>22</i>

Sammanfattning

Säkerhetsföretagens första årsrapport visar att näringslivets och offentlig sektors köp av trygghetstjänster uppgick till 35 miljarder kronor år 2016, vad gäller all form av säkerhet. Av dessa 35 miljarder utgörs 15 miljarder av köp av bevakning och parkering. Antalet anställda ökade samtidigt från 23 500 till 24 300 mellan åren 2015 och 2016.

Bakom utvecklingen står två trender. Dels blir säkerhetsinvesteringarna smartare och mer effektiva, vilket ökar efterfrågan på deras tjänster. Dels ökar vissa former av brott. Främst ökar handelns samt kommuners behov av säkerhetsföretagens tjänster.

Trygghetsinvesteringarna genomförs för att de fungerar. Forskning tyder på att om resten av samhället införde lika effektiva privata trygghetsinvesteringar som Stockholms tunnelbana så skulle vart fjärde brott inte genomföras. Baserat på den nationella trygghetsundersökningen, NTU, skulle den effekten innebära att upp till 253 000 färre personer skulle slippa utsättas för brott i befolkningen 16 till 79 år.

Årsrapporten visar vidare att säkerhetsföretagens anställda är fler eller i jämförbar storlek med polis och försvarsmakt. Den samhällspolitiska diskussionen om hur säkerhetsföretagens roll i trygghetsarbetet kan utvecklas än därför angeläget. Säkerhetsföretagen har själva identifierat ett antal evidensbaserade reformförslag för ökad och likvärdig trygghet i hela landet:

1. En statlig trygghetsmiljard för fler upphandlade ordningsvakter och väktare i kommuner och landsting.
2. Regelförenklingsprogram för ökad trygghet.
3. Fastslagna handläggningstider samt enhetlig hantering hos länsstyrelserna för godkännande av personal samt hantering av övriga frågor kring auktorisation av bevakningsföretag
4. Oslo-modellen med tisdagsmöten mellan polis och säkerhetsföretag.
5. Förstärkta sociala insatser och missbruksvård genom ökade anslag och resultatstyrning.
6. Trygghetsavdrag, genom exempelvis vidgat RUT- och ROT-avdrag för trygghet och säkerhetsinvesteringar för privatpersoner och motsvarande för bostadsrättsföreningar.
7. I väntan på räddningstjänst – låt säkerhetsföretag åka på brandlarm.

Li Jansson, branschchef och vice vd i Säkerhetsföretagen

Säkerhetsföretagen är den största branschorganisationen för bevakningsföretag, värdetransportörer samt lås- och larmföretag. Här finns kollektivavtal för branschens väktare, ordningsvakter, skyddsvakter och parkeringsvakter. Tillsammans skyddar medlemsföretagen hela samhället: allmänheten, företag, myndigheter och civilsamhällets organisationer.

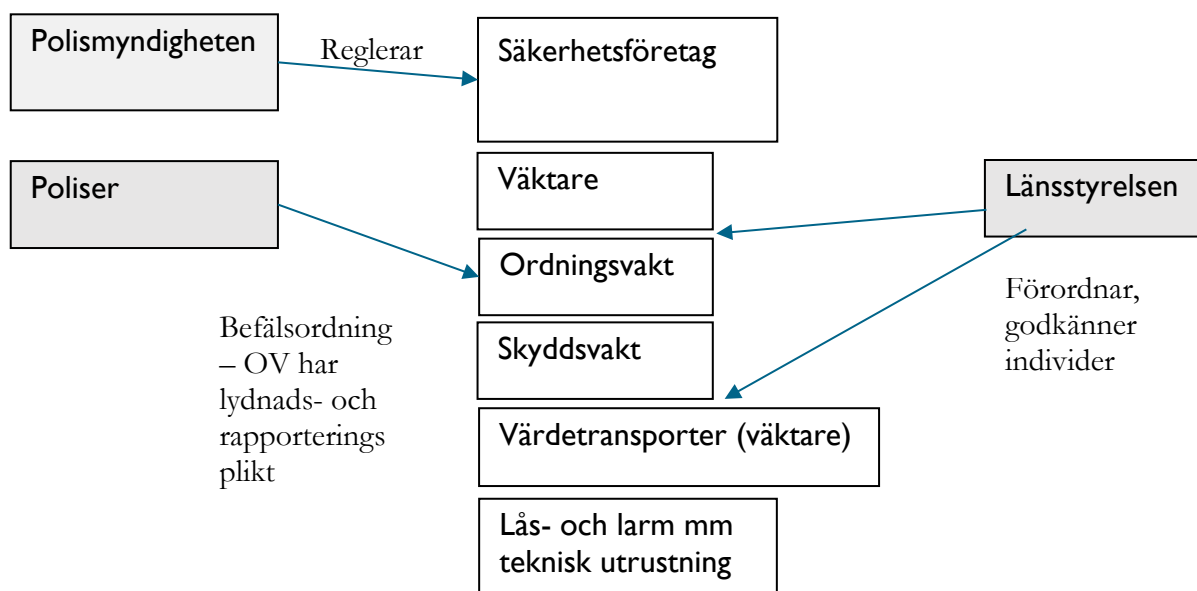

1. Säkerhetsföretag – vad är det?

Säkerhetsföretag erbjuder preventiva insatser i allt från kommersiella och offentliga miljöer till värdetransporter och uppräknings tjänster. Bevakningsföretagens verksamhet regleras genom lag och förordning. Efter utbildning godkänns väktare och skyddsvakter genom Länsstyrelserna och ordningsvakter förordnas genom polisen. Bevakningsföretag auktoriseras och kontrolleras av Länsstyrelserna. Anställda kontrolleras mot misstanke- och brottsregister samt av SÄPO.¹

Säkerhetsföretag är mest kända för att anställa väktare, ordningsvakter och skyddsvakter. Men medarbetare arbetar även med parkering, värde samt lås- och larm. I takt med ökad digitalisering av de tekniska tjänsterna så ökar även andra yrkesgrupper inom programmering och IT.

Figur 1 – Relationen polis och bevakningsbransch

Bevakningsanställda kan inte ersätta en polis, men däremot komplettera polisens insatser. Rollfördelningen ska vara tydlig vad som är polisära uppgifter och andra åtaganden, då säkerhetsföretagens anställda har kortare utbildning och mindre befogenheter än polisen. En kort genomgång nedan visar de olika formerna av bevakningsanställda

Väktare: Samma befogenheter som allmänheten - rätt till envärsingripande. Väcktare kan dock ha rätt att bära batong och handfängsel om tjänsten kräver samt har förstärkt rättsskydd.²

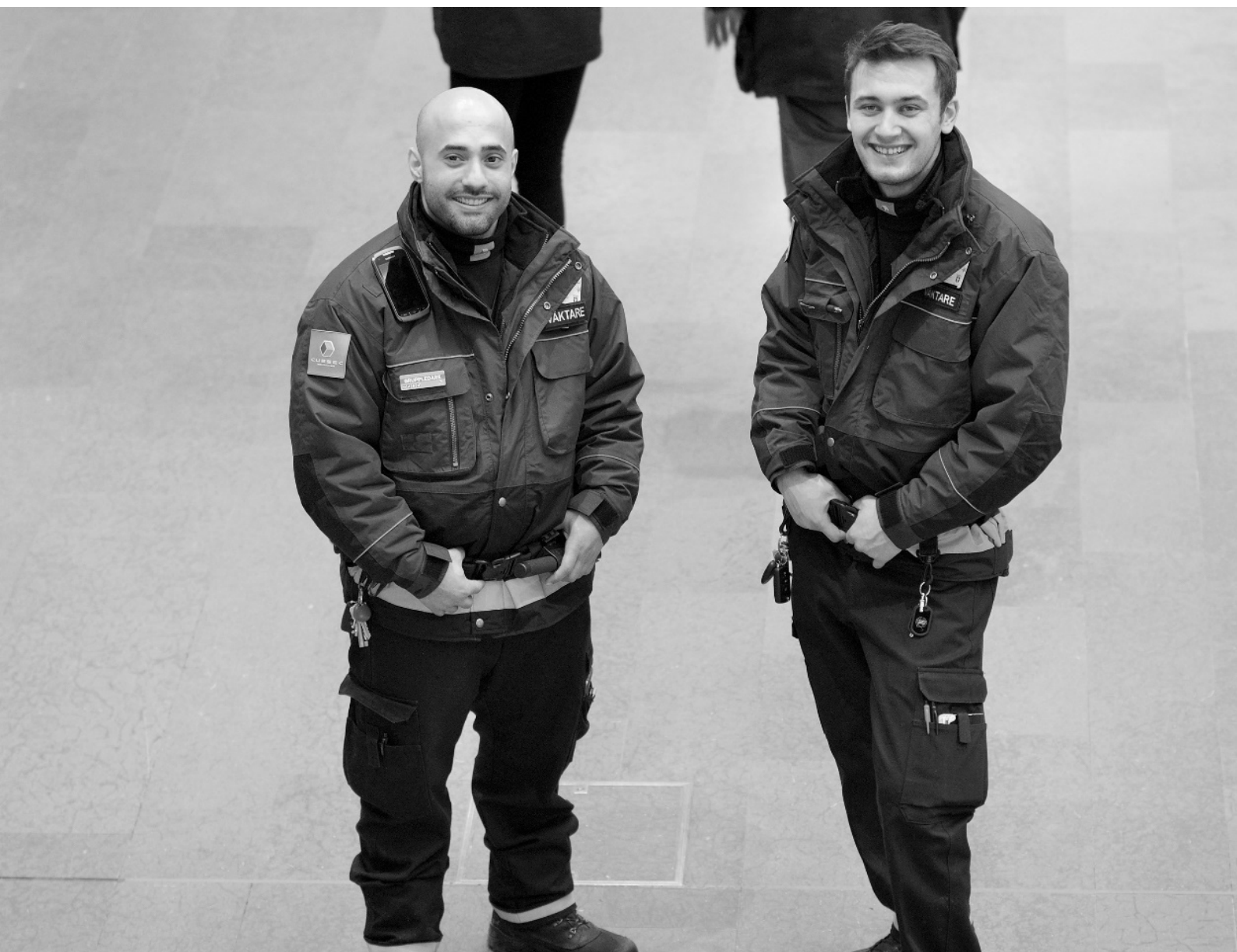
¹ Verksamhet regleras exempelvis i Lag (1980:578) om ordningsvakter, Ordningvaktsförordningen (1980:589) samt Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ordningsvakter, skyddsvakter och väktare.

² <http://www.lansstyrelsen.se/Stockholm/Sv/naringsliv-och-foreningar/bevakningsforetag/Pages/vaktare.aspx>

Ordningsvakter: Begränsade polisära befogenheter med lydnads- och rapporteringsplikt till polis. Får omhänderta berusade personer samt avvisa eller avlägsna de som utgör omedelbar fara för allmän ordning. Utrustningen består av batong och handfängsel.³

Skyddsvakter: Bevakar samhällsanläggningar med ökad risk för spioneri, sabotage och terrorism. Utökade befogenheter på skyddsobjekt utsedda av Regeringen, Försvarmakten eller länsstyrelse. Befogenheterna inkluderar omhändertagande, gripande, beslagtagning och visitering. Utrustning är expanderbar batong, pepparspray, handfängsel samt i vissa fall skjutvapen och hund. Våktare, ordningsvakter och skyddsvakter utbildas av branschen. Grundutbildningarna är mellan 8 och 14 dagar med fortbildning var fjärde år samt fördjupningsutbildningar. Teknikutvecklingen innebär att även andra utbildningsbakgrunder blir vanligare inom företagen.

³ <https://polisen.se/Lagar-och-regler/Ordningsvakter/Krav/>

2. Vem investerar i trygghetstjänster?

Sveriges Radio uppmärksammade nyligen att kommunerna oftare köper trygghetsinsatser. Bevakningsutgifterna hade ökat i 140 kommuner under 2016, vilket kommunerna anger sker delvis på grund av att polisens resurser inte räckte till.

Kommunerna ansluter dock till en lång tradition av säkerhetsföretag i Sverige. Som exempel grundades företaget "Hälsingborgs nattvakt" år 1934, som sedan blev bevakningskoncern Securitas med 350 000 anställda globalt. Varumärken och företag som ASSA, Tempus, Loomis, Securitas Direct och Securitas Teknik har varit framträdande.

Ett annat exempel är det tidigare statliga företaget ABAB som bildades 1964 efter beslut i riksdagen. Under 1990-talet ombildades företaget och har sedan dess haft ett antal olika ägare. Idag återfinns verksamheten under namnet Avarn.

Värde-transportföretag har funnits sen Ponnyexpressen transporterade värdesaker genom USA och när Allan Pinkerton grundade Pinkerton 1850 var det första privata detektivfirman.

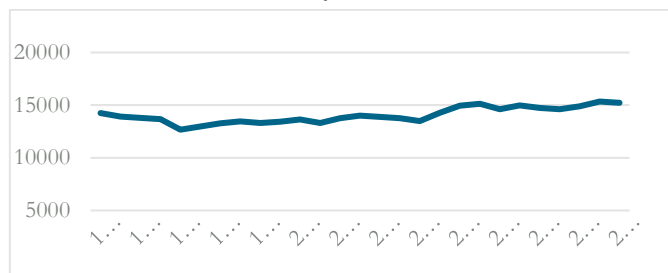
Att trygghetsinsatser efterfrågas beror på brott är dyrt. Enbart notan för att ersätta krossat glas på kommunens byggnader i en stockholmsförort uppgick till över 700 000 kronor förra året. Kostnaden för väktare och teknik som bevakar fastigheter är då ett kostnadseffektivt sätt att motverka andra mer dyrbara utgifter för brott och skadegörelse.

Ny forskning visar också att privata säkerhetsföretag leder till färre egendomsbrott. Studien fann att delstater i USA med mer tillåtande regelverk för säkerhetsföretag har lägre kriminalitet. För ytterligare ett säkerhetsföretag per 100 000 invånare sjunker antalet egendomsbrott med 11,8 procent per 100 000 invånare. Dessutom minskar personrån och inbrott när säkerhetsföretag får bedriva verksamhet.⁴

Trygghetsinvesteringarna hänger i hop med brottsutvecklingen. Som figur 2 visar har antalet anmälda brott i Sverige ökat svagt sedan nittio-talet. Antalet anmälda brott är dock en otillräcklig källa för att analysera utvecklingen, eftersom det underskattar problemets omfattning. Enligt Nationella trygghetsundersökningen (NTU) polisanmäls bara 26 procent av brotten, vilket medför ett stort mörkertal i statistiken över anmälda brott.

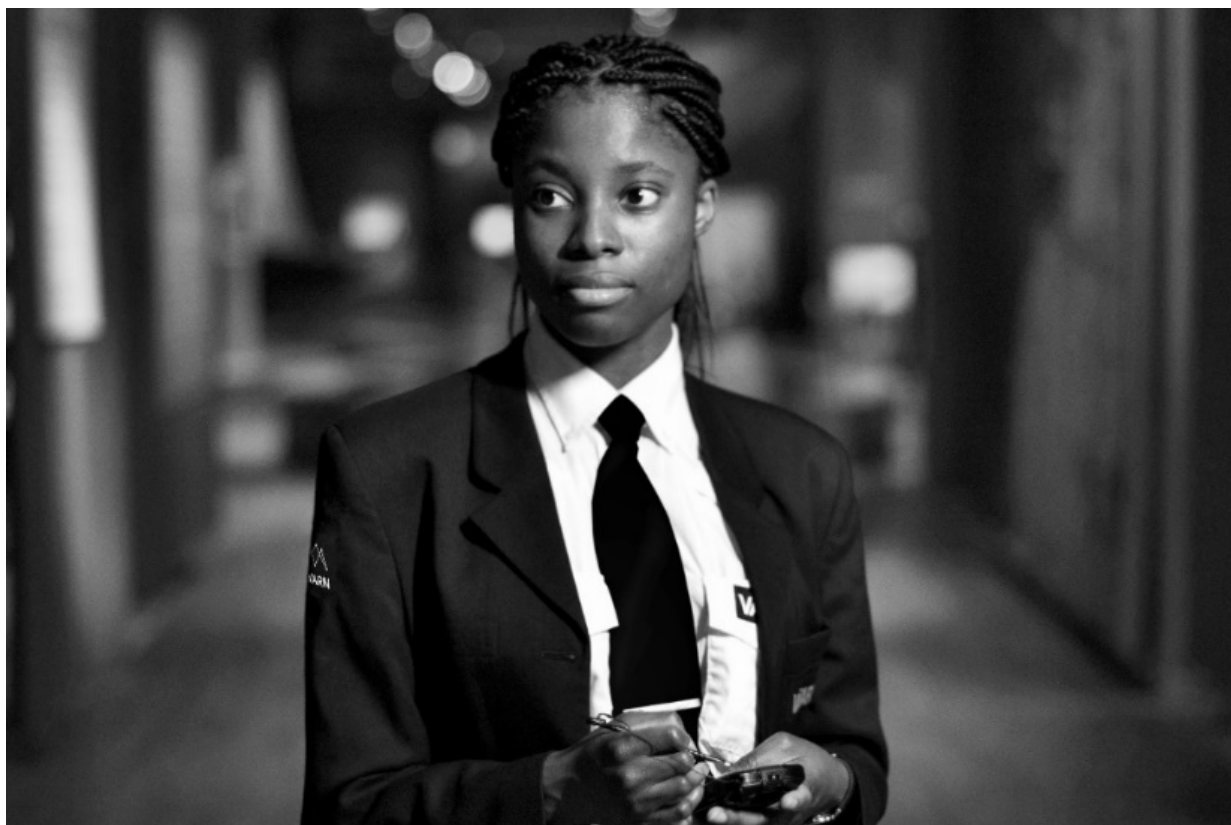
⁴ Brian Meehan och Bruce L Benson, "Does private security affect crime? A test using state regulations as instruments", Applied Economics, mars 2017

Figur 2 – Totalt antal anmälda brott, per 100 000 invånare, år 1990 till 2016

Källa: BRÅ

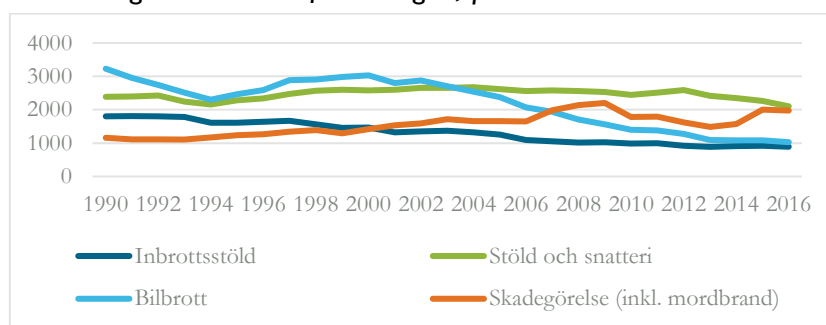
För säkerhetsföretag är det aktuellt att rikta fokus mot vissa former av brottslighet. Säkerhetsföretag kan i första hand motverka skadegörelse, inbrott, snatteri och stölder samt påverka risken för överfall, rån, våld och narkotikahandel. Även terrorism påverkar branschen då säkerhetsföretagens medarbetare ofta är först på plats vid attentat.

3. Smartare säkerhet minskar brott

Figur 3 visar utvecklingen av brott som bevakningsbranschen ofta möter. Skadegörelsen ökar, och där är mörkertalet stort. Inbrott och bilbrott behöver dock anmälas till försäkringsbolag, vilket gör att statistiken är mer säker. Just bilbrott och inbrott minskar också kraftigt, vilket kan förklaras av både teknikutveckling och brottsförebyggande insatser som faktiskt fungerar.⁵

Figur 3 – Brott efter kategori, per 100 000 invånare

Källa: BRÅ

Ett exempel på att insatserna fungerar är Götene kommuns upphandlade bevakningstjänster. Ett år efter påbörjad nattbevakning sjönk inbrott i kommersiella fastigheter med 30 procent, skadegörelsen sjönk med 20 procent och fordonsbrotten sjönk med 35 procent. Samtidigt ökade dessa brott i Västra Götaland samma år.

En nyckel till framgångarna var samarbetet mellan bevakningsföretaget, företagare, poliser och kommunen genom telefonmöten varje vecka. Den gemensamma utgångspunkten var att bevakningen skulle ske i hela samhället, och inte bara för enskilda företag. Väktarna genomförde nära 200 kontroller av olika slag, 50 dialogsamtal med unga, 80 besök på ankommande nattbussar samt tipsade polis om misstänkt drograttfylla vid mer än 10 tillfällen.

Teknik och människa stoppar brott

Även bilinbrotten har minskat kraftigt i Sverige under 2000-talet, vilket beror på ett EU-direktiv att alla bilar måste förses med elektroniska stöldskydd.⁶ Dessutom har inbrotten halverats sedan år 1990, vilket kan bero på utbyggda larm- och låssystem. Framgångarna återspeglas i den nationella trygghetsundersökningen. Allmänhetens oro för att utsättas för bostadsinbrott ökar inte och andelen som oroar sig för att utsättas för bilbrott har minskat från 22 till 14 procent sedan 2006.

Ett utvecklingsbehov är dock att minska stölderna ur exklusiva bilar, som ökat de senaste åren. Här är värdena stora och brotten begås inte sällan av utländska ligor. När brotten sker i det fördolda och förövarna är tekniskt kunniga är det svårt att gripa misstänkta gärningsmän.

⁵ <https://www.bra.se/bra/brott-och-statistik/klotter-och-skadegorelse.html>

⁶ "Stöldbrottslighet", Irlander Åsa och Färnström, Anton, BRÅ, 2011

Med teknikutvecklingen och ”internet of things” går hemmen och företagen mot en smartare framtid, så även säkerhetslösningarna. Genom sensorer noterar säkerhetslösningarna allt från inbrott⁷ till utsläpp av gas samt rök. Genom att larmet är smart kan upptäckten av mänsklig aktivitet på en viss plats leda till att ett smart dörrlås antingen stängs eller öppnas. Genom att systemet kopplas till mobiler eller andra plattformar kan användaren följa systemet även på distans.

För att ytterligare stärka potentialen krävs ännu starkare energikällor och batterier, för att därigenom ha kraft att orka genomföra allt mer avancerade räkneoperationer. Även minnet i datorerna i de smarta systemen är begränsade. Det finns också en inneboende risk att systemen hackas från utsidan. En så enkel åtgärd som att gräva av en fiberkabel kan sätta digitala säkerhetslösningar ur funktion. Smarta hem måste därför kombineras med traditionella fysiska lås och inbrotts hinder.

Den snabba teknikutvecklingen med smartare säkerhet har samtidigt inte lett till färre antal anställda. För oavsett hur smart ny teknik är – när larmet går behövs någon som kan rycka ut.

Fler kameror – färre brott

Forskningen över kamerors effekt har ibland svårt att separera effekten från den underliggande brottsutvecklingen. Effekten kan också påverkas av att kunskap om kamerorna har en avskräckande effekt. En svensk studie har dock lyckats mäta effekten på ett gediget sätt.

Forskningsstudien fann att införandet av kameror i Stockholms tunnelbana från 2006 till 2008 ledde till att brottsligheten sjönk med 25 procent på stationer i city. Eftersom kamerorna installeras vid olika tillfällen kan studien ta hänsyn till den variationen och tydligt avläsa effekten av just kameror⁸.

Dessutom var nivån på brottsligheten konstant innan och vid tidpunkten för införandet av kameror. Studien finner att det framför allt är planerade brott som minskar, såsom ficktjuvar, narkotikabrott och rån. Rånen minskade med hela 60 procent. Brott som begås i affekt, som misshandel eller liknande, minskar inte. Vissa, men inte alla, brott flyttar också till områden utanför tunnelbanan⁹.

Kamerornas starka effekt på citystationerna berodde på att kamerorna fungerar som en brottsövervakning i realtid där personalen bakom kamerorna snabbare kan guida polis och

⁷ Mahmod Hussein mfl, ”Towards an Analysis of Security Issues, Challenges and Open Problems in the Internet of Things”, University of Alabama, Birmingham, 2015 och <https://www.telecomstechnews.com/news/2017/may/12/internet-of-things-will-enhance-residential-security-apps/> samt Melania Swan, ”Sensor mania! The Internet of Things, Wearable Computing, Objective Metrics, and the Quantified self”, Journal of Sensor and Actuator Network, 2012 samt Khan mfl, ”Secure and Safe Surveillance System Using Sensors Networks – Internet of Things”, Future Intelligent Vehicular Technologies, 2016

⁸ Mikael Priks, ”The Effect of Surveillance Camera on Crime: Evidence from the Stockholm Subway”, The Economic Journal nr 125, 2015

⁹ ibid

bevakningsanställda till brottsplatserna. När brotten begicks längre ut i tunnelbanenätet tog det så pass lång tid att väktarna inte hann dit.¹⁰

Samma forskare har också analyserat kamerornas effekt på fotbollsläktare och fann att stökigt beteende är 65 procent lägre på arenor med kameraövervakning.¹¹

Vidare har en amerikansk studie funnit att kroppskameror på polisen bidragit till att sannolikheten minskar för att våld ska användas. Även klagomålen på polisen faller från 0,7 procent klagomål per 1000 kontakter till 0,07 klagomål per 1000 kontakter.¹²

En amerikansk studie av effekten av kameror i Baltimore, Chicago och Washington DC fann en stark effekt – brotten minskade kraftigt när kamerorna sattes upp. Studien visade dock att effekten av kamerorna är svagare ifall de inte har en rutinmässig övervakning med bevakningspersonal bakom kameran. Dessutom har städer med låg täthet av kameror en svagare effekt, eftersom få kameror misslyckas med att fånga hela brottsförlopp.¹³

En ny studie visar vidare att kameror påverkar uppkläringen av brott. Av de brott som begicks i den brittiska kollektivtrafiken fanns övervakningsfilm tillgängliga i 45 procent av fallen. Av de aktuella fallen var filmerna relevanta i 65 procent av fallen (motsvarande 29 procent av de totala antalet brott). Genom att filmerna fanns ökade uppkläringen i samtliga brottskategorier utom narkotikainnehav samt bedrägeri. Studien visar att sannolikheten att klara upp rån ökade från 8,9 procent utan övervakningskameror till 55,7 procent med övervakningskameror.¹⁴

Polisen har fått tillstånd att sätta upp 60 kameror i 30 dagar på Järvafältet. Redan första helgen gav insatsen resultat. Dels har en grov misshandel i Husby och ett häleri i Rinkeby kunnat redas ut och bidragit till att två personer anhölls. Dels har två personer snabbt släppts som felaktigt blivit frihetsberövade.¹⁵

Minskade inbrott även med märk-DNA

Ett annat exempel är att Staffanstorps bostadsbrott minskade med 35 procent efter att invånarna DNA-märkte värdesaker, högt över förväntade mål. Totalt deltog 23 procent av kommunens hushåll. Utöver märkningen uppfördes både 200 avskräckande skyltar och klistermärken.¹⁶

¹⁰ ibid

¹¹ Mikael Priks, "Do Surveillance Cameras Affect Unruly Behaviour? A Close Look At The Grandstands", The Scandinavian Journal of Economics, nr 4, 2014

¹² Barak Ariel mfl, "The Effect of Police Body-worn Cameras on Use of Force and Citizens Complaints Against the Police: A Randomized Controlled Trial", Journal of Quantitative Criminology, nr 3, 2015

¹³ La Vigne mfl, "Evaluating The Use of Public Surveillance Cameras for Crime Control and Prevention", Final Technical Report, Urban Institute, 2011

¹⁴ Mathew PJ Ashby, "The Value of CCTV Surveillance Camera as an Investigation Tool: An Empirical Analysis", European Journal on Criminal Policy and Research, 2017

¹⁵ Security User "Kameraövervakningen i Järva gav omedelbara resultat", 2017-05-19

¹⁶ SVT 16 mars 2017 samt polisen.se

En forskningsutvärdering av polisens Märk-DNA-försök i tre Stockholmsområden fann att bostadsinbrottsrisken minskade med 40 procent där metoden används. I närområden sjönk brotten med 10 procent. I Stockholm ökade brotten med 20 procent samma period.¹⁷

Värdetransporter

En viktig del av säkerhetsföretagen är värdetransporterna, som bland annat hanterar samhällets kontanthantering. Som exempel har Nokas Värdehantering ca 40 000 stopp i månaden – totalt 500 000 transporter per år. Även om kontanterna minskar i samhället är det samtidigt omfattande volymer som kvarstår.

Under en lång tid präglades Sverige av många värdetransportrån. Jämfört med andra länder har också Sverige haft många sådana rån. Samtidigt sker en vändning. År 2015 halverades exempelvis antalet rån jämfört med föregående år.¹⁸ Bakom de minskade rånen står givetvis en minskning av volymer kontanter, men branschens utvecklingsarbete för smartare säkerhet påverkar också.

Parkeringsbevakning

Säkerhetsföretagen utför också parkeringsbevakning på både offentlig och kommersiell mark. Bevakningen omfattar både traditionell utfärdande av felparkeringsavgift eller kontrollavgift av felparkerade fordon och säkerhetslösningar för trygga parkeringshus.

Ett exempel på trygg parkering är bevakningen av parkeringshuset i Nordstan i Göteborg. Från att tidigare varit en otrygg plats har Nordstan numer genomfört stora trygghetsinvesteringar med såväl kameraövervakning som bevakningsanställda. Som en följd beskriver Polisen att Nordstan numer är Göteborgs tryggaste parkeringshus, med mycket låg brottslighet.

I sammanhanget är det också angeläget att parkeringsvakterna är en resurs i samhället, och att yrkesgruppen har branschens längsta utbildning.

¹⁷ Lindmark och Martinez-Olsson 2016, ”Färre villainbrott med Märk-DNA?”, Malmö högskola, 2016

¹⁸ <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/kraftig-minskning-av-vardetransportran-1?> och <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/vardetransportranen-okar?>

4. Otrygga städer – vad är säkerhetsföretagens roll?

Snatterier har gått från att vara ett ”pojkestreck” till att utföras av kriminella som systematiskt stjälar från butiker. Men fastän bara 2 procent av butiksstölderna polisanmäls är omfattningen stor. Svensk Handel visar att butiksstölderna uppgår till 6 miljarder årligen och att utgifterna har ökat med 30 procent sedan 2013.¹⁹

En genomsnittlig svensk butik har i genomsnitt 191 000 kronor i kostnader för väktare och ordningsvakter årligen. Hela 44 procent av handlarna har ökat säkerhetsinvesteringarna det senaste året.²⁰ En klädhandlare vittnade om att butiken dagligen har fyra-fem incidenter som kräver väktare. På frågan om han hellre ringer väktare än polisen svarar han:

”Ja, polisen är ingen ide. Sist ... i september tog det 23 timmar innan de kom. Då hade jag ändå dotter här, det var botsituation och rån upplever jag, tog det 23 timmar. Ibland passar de på när polisen är underbemannad eller på annan plats. Buset vet mer om polisen än vi vet.” (SVT 16/3 2017)

Väktare, butikskontrollanter och ordningsvakter i butik bidrar till färre stölder genom allmän bevakning samt genom att gripa snattarna till polis anlant. Större varuhus och enskilda större butiker köper egen bevakning, medan mindre butiker kan ansluta sig till bevakning genom ronderande väktare. Branschen har även en fördjupningsutbildning för butikskontrollanter.

Bevakningstjänsterna är dock ingen heltäckande garanti mot stölder, utan det finns samhällstrender som även påverkar säkerhetsföretagen. Exempelvis vittnar anställda om att gärningsmännen oftare är beväpnade samt att rättsväsendet inte tar snatterierna på allvar.

I ett exempel från ett större köpcentrum grep ordningsvakter en person under pågående butiksrån. Polisen för gärningsmannen till stationen. På ordningsvakternas nästa skift går larmet snabbt igen – samma gärningsman är redan utsläppt och försöker nu råna samma butik igen, samma dag som det förra försöket tidigare på dagen. Exemplet visar att oavsett hur väl bevakningsbranschen hanterar butiksstölderna så måste också rättsväsendet i övrigt fungera bättre för att undvika att brottslingar släpps för tidigt eller återfaller i brott.

Missbruk driver ökade stölder, snatteri och våldsbrott

Att stöld och snatterier blivit ett mer systematiskt brott hänger bland annat samman med att stöldgodset finansierar missbruk. Narkotikahandeln påverkar i sin tur även andra brott. Ett exempel är Järnafältet och Stockholmsförorterna Rinkeby, Tensta, Husby och Kista. Här ökar narkotikahandeln, trots omfattande polisinsatser. Införandet av kameraövervakning har minskat försäljningen på Rinkeby torg. Narkotikan är svårstoppad, inte minst då tillgängligheten ökat när handeln av droger, stöldgods och alkohol flyttat in på Instagram.²¹

¹⁹ Svensk Handel, ”Stöld och svinn-rapport”, 2017 samt SVT 16/3

²⁰ ibid

²¹ SVT, ”Skjutningarna ökar dramatiskt i Sverige”; 8/2 2017 samt SVT, 24/7 2017, ”Polisen: ”Man kan flytta – men det kanske inte är rätt”. Polisen kan inte stoppa Instagramhandeln”, 25:e april 2017, SVT samt ”Barn mitt i Sveriges dödligaste maffiakrig”, 11/2 2017, Expressen, ”Knark säljs i butik efter kameraövervakning”, Mitti, 15 augusti 2017

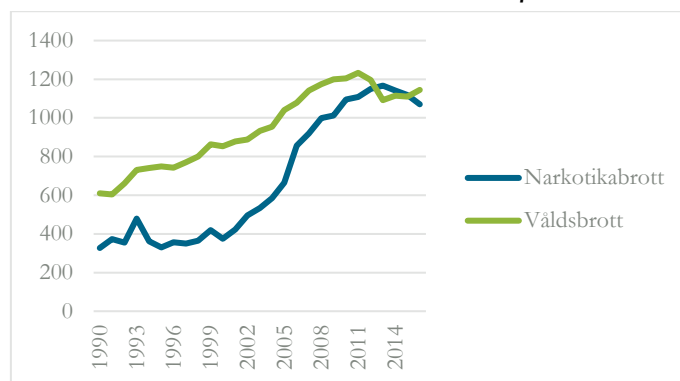

Järnafältets problem hänger samman med även andra områdens utveckling. I exempelvis Uppsala fastnade ca 100 ensamkommande ungdomar i missbruk av rökheroin. Enligt Polisen har dessa personer stått bakom en ökad våg av butiksstöldar samt för över hälften av personrånen. Rånbytena har senare sålts på Rinkeby torg, där de också inhandlat rökheroin.²²

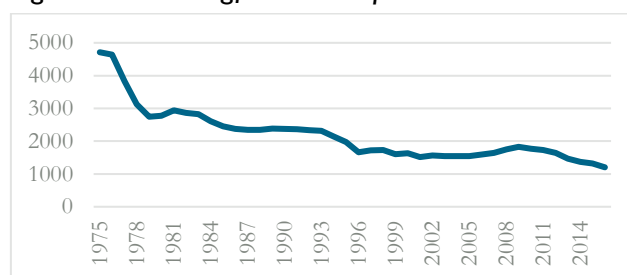
Som en följd agerade Polisen och Uppsala kommun under 2017, där man bland annat brutit upp gängbildning kring centralstationen. Dessutom upphandlade Uppsala kommun ordningsvakter från ett säkerhetsföretag som bevakar större delen av innerstaden, till en kostnad om 2 miljoner.²³

Ordningsvakter och väktare har betydligt kortare utbildning än polisen och kan aldrig ersätta polisen. Men genom att utföra den ordningshållning branschen har befogenhet till så kan utökningen av väktare och ordningsvakter ändå frigöra resurser inom polisen att fokusera på grövre brottslighet. Som figurerna 4 och 5 nedan visar har anmälda narkotika- och våldsbrott ökat. Samtidigt lagförs allt färre för brott, vilket tyder på att polisen behöver mer utrymme att fokusera på brottsbekämpning. Det gäller särskilt då organiserad brottslighet ökar i städerna.²⁴

Figur 4 – Anmälda narkotikabrott samt våldsbrott per 100 000 invånare

Figur 5 – Antal lagförda brott per 100 000 invånare

Källa: BRÅ

²² Expressen 3/3 2017, "Heroinvågen i Uppsala – unga pojkar begår brott för att betala knarket samt UNT.se "Rökheroinet ett skenande tåg", 23/2 2017 samt "Polis: det här problemet är på riktigt", 3/3 2017 samt UNT.se 2/2

²³ <https://www.uppsala.se/organisation-och-styrning/nyheter-och-pessmeddelanden/trygghetsvakter-i-centrala-uppsala-redan-i-sommar/> samt <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=114&artikel=6734746>

²⁴

https://www.bra.se/download/18.3c6dfe1e15691e1603e1b5ca/1471871016717/2016_12_Kriminella_natverk_och_grupperingar.pdf

Ökad otrygghet på offentliga platser – särskilt bland kvinnor

Genom att fler kommuner upphandlar ordningsvakter och väktare får branschen en större betydelse även för hanteringen av andra brott, såsom otrygghet på offentliga platser. Ett exempel är Uppsala kommun, som upphandlat ordningsvakter sommaren 2017 för att komma till rätta med ordningsproblem som drabbat staden. Vid sidan av ökade personrån och butikstölder ökade även de sexuella ofredandena i Uppsala med 60 procent mellan sommaren 2015 och 2016²⁵.

Nationella trygghetsundersökningen NTU har visat att andelen som känner sig otrygga när de går ut ensamma sent på kvällen i det egna bostadsområdet har ökat från 15 procent år 2015 till 19 procent 2016. Otryggheten är särskilt hög bland unga och äldre kvinnor.

Även allmänhetens oro för brottsligheten i samhället samt att närstående ska utsättas för brott ökar från förra året. Hela 29 procent uppger att de ganska eller mycket ofta oroar sig för att någon närstående ska drabbas av brott, vilket är fyra procentenheter högre än året innan.

NTU visar vidare att andelen som oroar sig för att bli överfallna eller misshandlade ökar från 11 till 15 procent åren 2015 till 2016, vilket särskilt gäller unga kvinnor.

Som en följd anger var tredje person, 34 procent, att de har valt en annan väg eller färdväg till följd av oro. 12 procent har valt bort en aktivitet på grund av oro. Totalt anser 23 procent att deras livskvalitet påverkats till följd av otryggheten – vilket är hela 10 procentenheter högre än i förra årets undersökning.

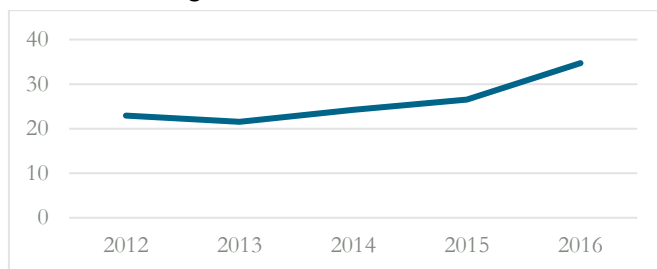
I takt med att offentliga kunder, t ex kommuner, upphandlar ordningsvakter till bevakning av offentliga platser ökar också branschens betydelse för att motverka övergrepp och våldsbrott mot enskilda. Att sannolikheten för upptäckt ökar kan ha en preventiv effekt på brott som också begås på offentlig plats. I linje med forskningsresultaten från tunnelbanan i Stockholm kan den preventiva effekten förväntas vara särskilt stark om det också finns en kamerabevakning.

²⁵ Expressen 3/3 2017, "Heroinvågen i Uppsala – unga pojkar begår brott för att betala knarket samt UNT.se "Rökheroinet ett skenande tåg", 23/2 2017 samt "Polis: det här problemet är på riktigt", 3/3 2017 samt UNT.se 2/2

5. Branschens omsättning och anställda 2012 - 2016

Företagen som arbetar med säkerhet i vid mening; bevakning, parkering, larmcentraler och säkerhetsteknikföretag omsatte totalt nära 35 miljarder år 2016. Som figur 6 visar har omsättningen ökat särskilt kraftigt mellan 2015 och 2016.²⁶

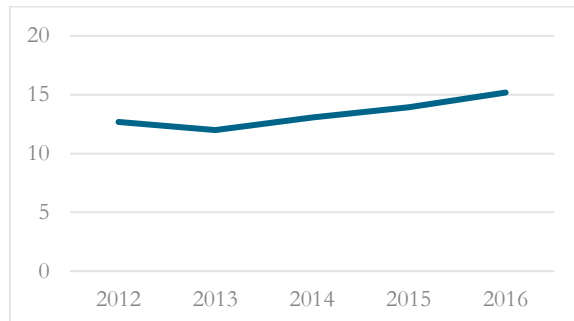
Figur 6 – Nettoomsättning i säkerhetsbranschen som helhet, antal miljarder

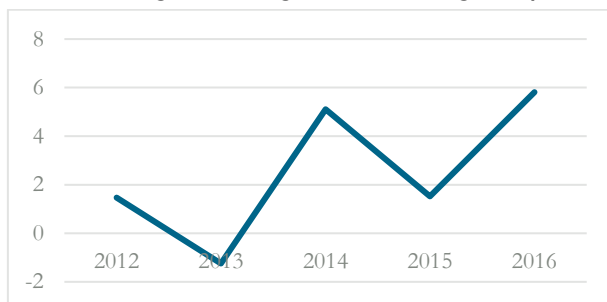
Källa: Bisnode Soliditet 2017-08-16

Analysen kan även brytas ned på delbranscher. I kategorin ”bevakning och parkering” avses företag som tillhandahåller väktare, ordningsvakter samt parkeringsvakter. Delbranschen omsatte 15,2 miljarder år 2016 och har ökat stadigt sedan år 2012. Den genomsnittliga vinstmarginalen för bevaknings- och parkeringsföretag var samma år 5,8 procent - en uppgång sedan 2015.

Figur 7A – Nettoomsättning bevakning och parkering, miljarder

Figur 7B – Genomsnittlig vinstmarginal, bevakning och parkering, procent

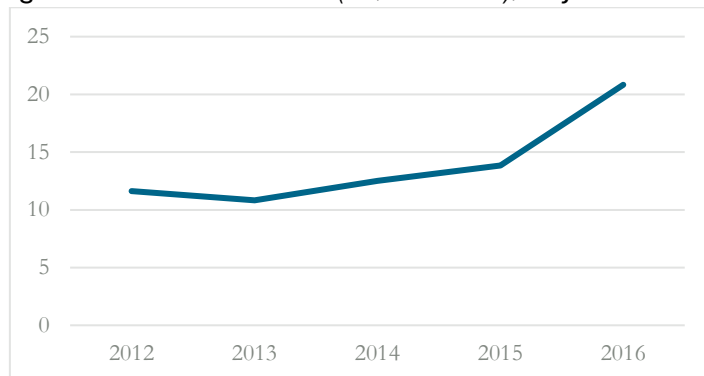

Källa: Bisnode Soliditet 2017-08-16

²⁶ Statistiken omfattar samtliga företag i branschen, oavsett om de är medlemmar i Säkerhetsföretagen eller inte.

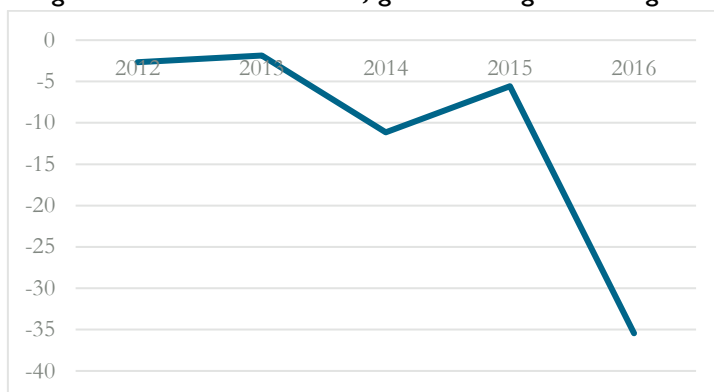
Som figur 7C visar ökar omsättningen kraftigt inom segmentet säkerhetsteknik, vilket hänger samman med en ökad efterfrågan på allt från larm till säkerhetsdörrar. Samtidigt som omsättningen ökar brottas dock branschen med en fallande genomsnittlig vinstmarginal. Detta speglar också en snabb teknikutveckling som generellt gör säkerhetsinvesteringarna billigare.²⁷

Figur 7C – Säkerhetsteknik (lås, larm mm), miljarder kronor

Källa: Bisnode Soliditet

Figur 7D - Säkerhetsteknik, genomsnittlig vinstmarginal

Källa: Bisnode Soliditet

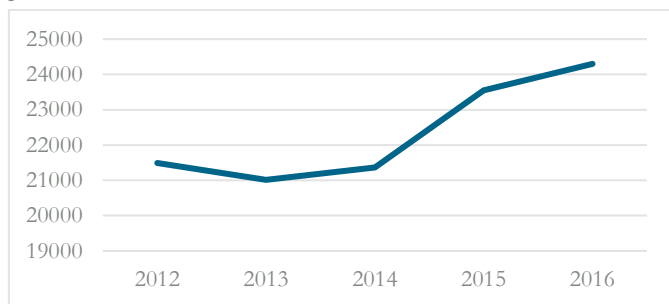
Anställda i branschen

Analysen visar att i säkerhetsföretag totalt (bevakning, värde, parkering, teknikföretag, lås- och larmföretag) arbetade 24 299 personer under 2016. Antalet anställda har ökat i takt med branschens ökade omsättning sedan 2013. Sysselsättningstillväxten drivs av utvecklingen i delbranschen ”bevakning och parkering”, där antalet ökat till 17 310 personer.

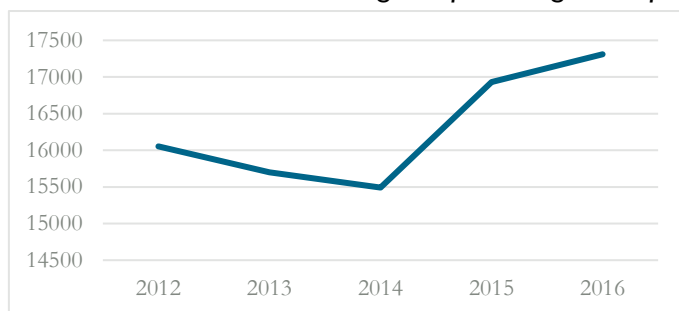
²⁷ V.g. notera att branschstatistiken för säkerhetsföretag som helhet är summan av branschens utveckling. De respektive delkategorierna överlappar varandra marginellt i statistiken, vilket gör att summan av respektive delbransch blir något högre än branschens egentliga omsättning. Mätfelet är marginellt, och beror på att enskilda företag har verksamhet i bägge delbranscher. Beskrivningen av branschen på delbranschnivå ska därför ses med en viss försiktighet.

Figur 8A – Antal anställda i säkerhetsbranschen som helhet

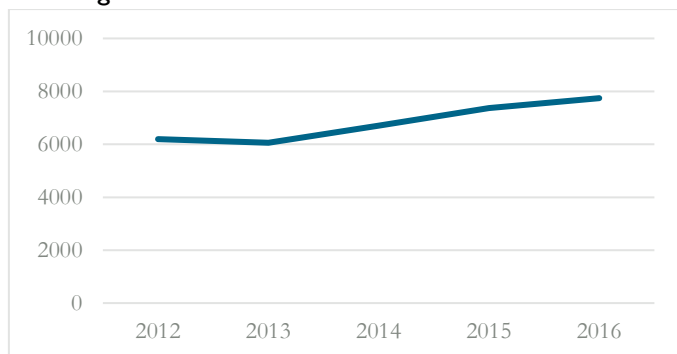

Figur 8B – Antal anställda, bevakning och parkering, antal personer

Källa: Bisnode Soliditet

Figur 8C – Säkerhetsteknik – antal anställda

Källa Bisnode Soliditet

Mångfald i säkerhetsföretagen

Säkerhetsföretagens anställda speglar samhället i relativt hög grad. Andelen kvinnor är 35 procent i bevakningsyrken som helhet och 26,8 procent bland väktare och ordningsvakter. Det är jämförbart med polisen, där 33 procent är kvinnor.

Bevakningsbranschen har dock högre andel utlandsfödda, 14 procent, jämfört med 3,6 procent bland poliser.

Framöver kommer branschens rekryteringar fortsätta vara beroende av att locka till sig personal från hela samhället, där branschen bland annat önskar att anställa allt fler äldre medarbetare. Kraven på fysisk förmåga och språklig kompetens är dock en förutsättning för att exempelvis arbeta som väktare eller ordningsvakt. Kraven på att vara ostraffad de senaste fem åren innebär också att det för nyanlända kan dröja en period innan de har möjlighet att ansöka till yrket.

Figur 9 – Andel kvinnor i yrket

Källa: SCB Yrkesregistret

6. Säkerhetsföretagen – en del av samhällets trygghetsinvesteringar

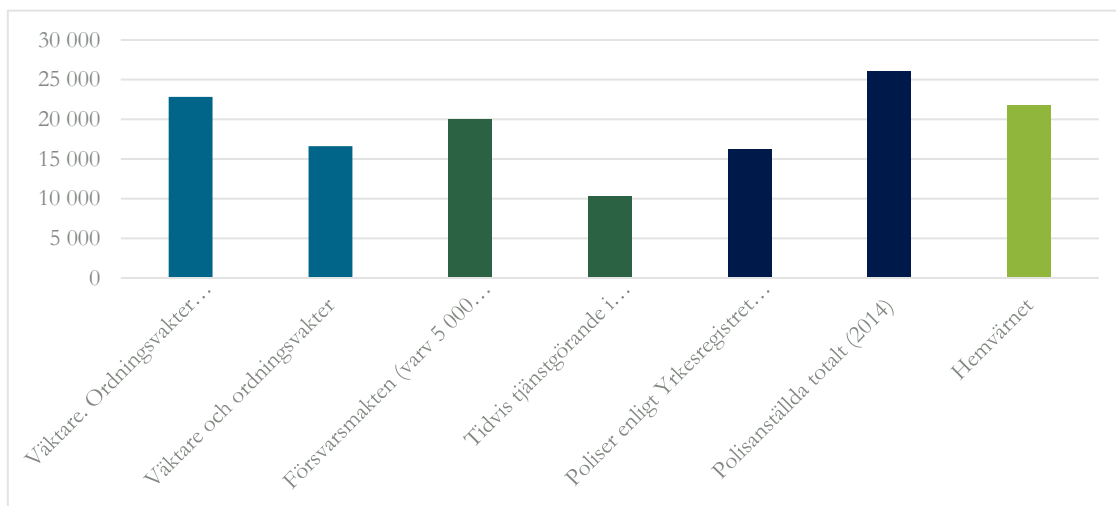
För att förstå samhällets totala trygghetsinvesteringar behöver säkerhetsföretagens verksamhet sättas i relation till polis och försvar. Orsaken är att insatserna allt mer står i relation till varandra. Svenska säkerhetsföretag har också ett bredare uppdrag än i andra länder.

Väktare och ordningsvakter samverkar ofta dagligen med polisen. Teknikleverantörer av lås och kameror är också leverantörer till polis och försvarsmakt. Skyddsvakterna bevakar skyddsobjekt, däribland Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Regeringskansliet.

Vidare innebär den nya tidens brott – terrorism – att rollerna förändras. Ordningsvakter och väktare var först på plats vid terrorattentatet på Drottninggatan och deltog aktivt i insatsen efteråt, under polisens befäl. Vid ett militärt angrepp skulle samverkansbehoven mellan försvar och säkerhetsföretag vara likartade. Vidare är kontanthanteringens roll som samhällskritisk infrastruktur i händelse av kris underskattad i samhällsdebatten.

Som figur 10 visar är antalet väktare och ordningsvakter 500 fler än antalet poliser enligt SCB:s yrkesregister. Att antalet poliser i yrkesregistret är färre än i Polisens statistik beror enligt Polisen på att myndigheten inkluderar chefer, aspiranter och civilanställda i statistiken. Vidare visar figur 10 att antalet bevakningsanställda är fler än försvarsmaktens civila och militära personal.

Figur 10 - Yrkeskategorier efter antal anställda, 2015

Källa: SCB:s Yrkesregister, Försvarsmakten.se 20170522 samt Bisnode Soliditet

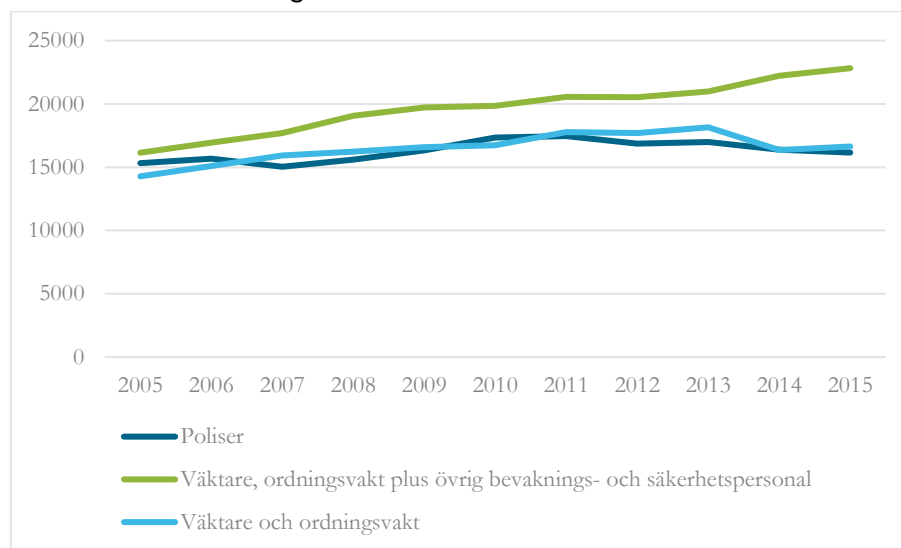
Polis- och bevakningstäthet

Som tidigare nämnts visade Sveriges Radios granskning att flera kommuner upphandlar trygghetstjänster på grund av ett missnöje med polisen. Även om en ordningsvakt eller väktare aldrig kan ersätta en polis är det angeläget med ett kunskapsunderlag som illustrerar hur antalet bevakningsanställda respektive poliser har utvecklats.

Analysen utgår från SCB:S Yrkesregister. Som figur 11 visar sjunker antalet som anger att de är poliser medan antalet väktare, ordningsvakter och övrig bevakningspersonal ökar. I kategorin ”övrig bevakningspersonal” ingår exempelvis parkeringsvakter. Antalet poliser var 16 152 år 2015 och antalet väktare och ordningsvakter var 16 626. Antalet väktare, ordningsvakter och övrig bevakningspersonal var 22 824 personer. I jämförelsen ingår enbart poliser, inte civilanställda eller chefer. På samma sätt ingår inte chefer och administrativ personal i bevakningspersonalen.

Figur 11 - Antal anställda i riket

Källa SCB, Yrkesregistret, brott i tidsserien 2013

Trygghetsinvesteringarna kan också ses i relation till befolkningen. Enligt Eurostat var polistätheten i EU i snitt 341 poliser per 100 000 invånare.²⁸ Att jämföra länders polisinvesteringar är svårt, då svenska säkerhetsföretagen också utför tjänster som poliser gör i andra länder – t ex bevakning av kollektivtrafik.

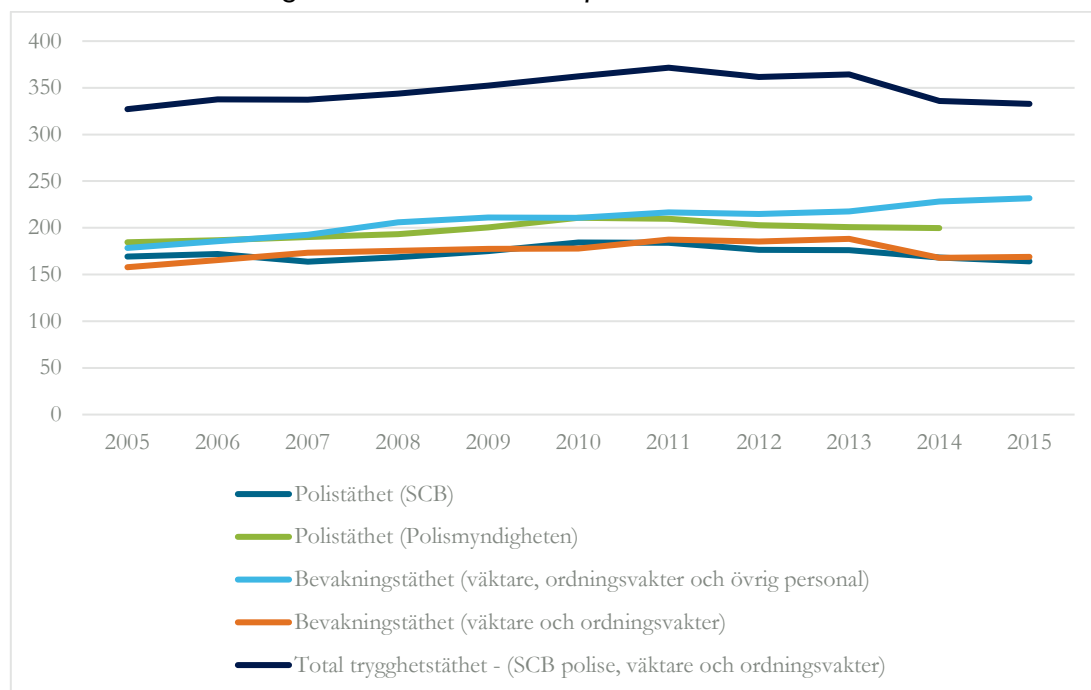
Som figur 12 visar är de svenska totala trygghetsinvesteringarna i poliser (enligt SCB, exklusive civilanställda) samt bevakningsanställda 333 per 100 000 invånare. Den totala trygghetsinvesteringen var högst 2011 och har sedan växt långsammare än befolkningstillväxten. Polistätheten skiljer sig något beroende på vilket mått som används. SCB:s mått inkluderar dock inte chefer och aspiranter, vilket inkluderas i Polisens siffra.

Bevakningstätheten utvecklas också olika i de två måtten. Totalsiffran ökar, vilket kan bero på en tillväxt av parkeringsanställda. Sett enbart till väktare och ordningsvakter minskade antalet i befolkningen något under 2014 och 2015. Eftersom köpen av trygghet ökade kraftigt 2016 enligt tidigare statistik från Bisnode finns anledning att tro att även väktartätheten ökar kraftigt. Denna utveckling har SCB dock ännu inte hunnit fånga upp, då statistiken har en viss eftersläpning.

²⁸ <https://www.svd.se/sverige-i-botten-for-polistathet-i-eu--ygeman-forsvarar>

Figur 12 – Antal anställda per 100 000 invånare

Källa: Egna beräkningar på SCB:s yrkesregister samt Polismyndighetens data

7. Evidensbaserade reformer för 253 000 färre brott

Trygghetsinvesteringar kan bidra till att stärka samhällets trygghet. En viktig utgångspunkt för Säkerhetsföretagen är att trygghetsinvesteringarna måste vara kostnadseffektiva samt likvärdiga över landet. Den amerikanska liberala tankesmedjan Brookings har också identifierat att framtidens säkra städer behöver både modern teknik samt fler och bättre utbildade säkerhetsanställda.²⁹

Eftersom brottsstatistiken idag präglas av ett stort mörkertal är det svårt att uppskatta exakt hur många brott som begås. Vidare saknas det en total samhällsekonomisk kalkyl av vad brotten kostar det svenska samhället.

Samtidigt visar Nationella trygghetsundersökningen, NTU, att 13,3 procent av befolkningen 16 till 79 år utsattes för ett brott mot enskild person under 2016. Det innebär alltså att 1 013 776 personer utsattes för ett brott samma år.

Att säkerhetsföretagens tjänster byggdes ut på samma sätt som tunnelbanans trygghet är utformad skulle det samtidigt innebära att brotten minskade med upp till 25 procent, baserat på den tillgängliga forskningen. Om den potentialen gällde hela befolkningen skulle över 253 000 brott kunna försvinna per år. Säkerhetsföretagen har därför identifierat ett antal evidensbaserade reformförslag för stärkt trygghet och minskade trygghetsklyftor.

1. En trygghetsmiljard för fler upphandlade ordningsvakter och väktare i kommuner och landsting

Polisen har ansvaret för det brottsförebyggande arbetet, men i praktiken räcker inte resurserna till för att varaktigt vara på plats och lösa de ordningsproblem som Sverige står inför. Av det skälet upphandlar många kommuner idag ordningsvakter som komplement till såväl polisen som näringslivets trygghetsinvesteringar.

För att tillgången till trygghet inte ska bero på var i landet man bor behövs statliga investeringar. För att säkerställa en professionell hantering av trygghetsarbetet är det också angeläget att säkerhetsföretag utför insatserna, eftersom kommuner själva saknar tillräcklig erfarenhet och förmåga att arbetsleda och utveckla säkerhetstjänsterna.

- Inför en statligt finansierad trygghetsmiljard som kommuner och landsting kan upphandla trygghetstjänster genom fler ordningsvakter, väktare eller trygghetskameror i larmcentralstjänst. Prioritera kommuner med svag ekonomi.
- Sveriges kommuner och landsting (SKL) inför sammanhållen statistik kring kommuners köp av trygghet samt utgifter för skadegörelse
- Stärka upphandlingarna med fokus på högst trygghet istället för lägsta pris

²⁹ General Raymond Odierno och Michael E O'Hanlon, mars 2017, "Securing global cities – best practice, innovation and the path ahead".

2. Regelförenklingsprogram för ökad trygghet

Interna byråkratiska väntetider inom Länsstyrelser och Polismyndighet bidrar till ökad otrygghet. För att skapa en obyråkratisk handläggning som snabbt möjliggör trygghetsskapande insatser kan samhällets trygghet stärkas.

- Utöka s.k. paragraf3-områden att gälla samtliga stadskärnor i hela landet. Kommuner som inte önskar omfattas av detta får ansöka om undantag. Staten har en viktig roll att bistå branschen i kompetensförsörjningen i en sådan utbyggnad.
- Tillåt kameraanvändning för samtliga platser som Polismyndigheten begär som huvudregel.
- Underlätta samarbete mellan larmcentraler och polis samt mellan polis och socialtjänst, se över sekretesslagstiftningen där emellan.

3. Nolltolerans mot förlängda handläggningstider hos Länsstyrelsen

Den genomsnittliga tiden för att personal får godkännande från Länsstyrelserna är i flera företag mellan 5 och 7 veckor, vilket kraftigt försvårar branschens kompetensförsörjning. Även handläggningstiderna för polisens vapenlicenser är långa. Med bristande personalförsörjning hämmas också förmågan att utforma trygghetsinsatserna på bästa sätt.

- Att hanteringen av godkännanden sköts av olika länsstyrelser skapar bristande likvärdighet och flaskhalsar i särskilt belastade regioner.
- Korta handläggningstiderna till maximalt två veckor genom digitalisering av de olika stegen i Länsstyrelsens granskning av individer
- Om handläggningstiderna fortsätter fördröjas – flytta Länsstyrelsernas granskning till en sammanhållen myndighet.

4. Inför Oslo-modellen

Efter Breiviks attentat i Oslo samt på Utöya ledde efterarbetet till förändrade arbetssätt mellan polis och säkerhetsföretag. Samarbetet förstärktes genom införandet av:

- Tisdagsmöten mellan polischefen i Oslo, berörda lokala polischefer samt driftschefer från säkerhetsföretagen, för att samarbeta och koordinera sig i trygghetsarbetet.
- Kvartalsmöten mellan Norges rikspolischef och säkerhetsföretagens ledande företrädare på vd-nivå samt branschorganisation för långsiktiga samarbeten.
- Inrätta en särskild ledningsperson i beredskap som fungerar som myndigheternas samarbetsperson i händelse av kris

5. Förstärkta sociala insatser och missbruksvård genom ökade anslag och resultatstyrning

Det är tydligt att problem med såväl ordningsstörning som rån och snatterier hänger ihop med missbruksproblem. En kombination av stärkt socialpolitik och bättre fungerande rättsväsende skulle stödja polis och ordningsvakter samt hjälpa unga i missbruk. De socialpolitiska insatserna måste dock vara evidensbaserade och resultatorienterade.

- Stärk socialförvaltningarnas anslag samt metodutveckling i arbetet med att förhindra återfall i missbruk
- Allmänhetens trygghet måste alltid gå först. Genom skärpta straff eller starkare tillämpning av befintlig lagstiftning skulle upprepade snatterier och rån minska kraftigt.
- Polisen måste ges kapacitet att prioritera narkotikabrott
- För att undvika att ordningsstörande personer hamnar i rundgång mellan polis och ordningsvakter måste socialtjänsterna samarbeta och ge insatser oavsett var en missbrukande person har sin formella hemvist.

6. Skatteavdrag för trygghet för alla

Trygghet får aldrig bli en klassfråga. Därför är det angeläget att alla har möjlighet att köpa adekvata säkerhetslösningar, även om man har en mindre inkomst eller om företaget har en mindre omsättning. Många mindre föreningar och organisationer kan också ha begränsade möjligheter att köpa trygghetstjänster.

Att med hjälp av skatteavdrag hjälpa allmänheten att stärka sin egen trygghet är särskilt viktigt i utsatta områden. De flesta som bor i dessa områden vill gärna bo kvar i samma kvarter. Med ökade möjligheter att själva göra trygghetsinvesteringar ökar också möjligheten att göra bostadskarriär inom det egna området.

- Inför skatteavdrag för teknikinvesteringar som stärker fastigheters skalskydd, för att underlätta utbyggnaden av exempelvis ansiktsinkänningsteknologi, mm. Gällande företag, myndigheter och civilsamhälle.
- Vidga ROT- och RUT-avdraget så det omfattar installation av samt reparation av larm samt bevakning i hemmet
- Inför ett motsvarande avdragssystem för bostadsrättsföreningars trygghetsinvesteringar

7. I väntan på räddningstjänst - låt väktare som åker på brandlarm

Säkerhetsföretagen har därutöver en stor potential att minska bränder och brandskador. I andra nordiska länder är larmhanteringen vid exempelvis bränder inte bara en offentlig angelägenhet. I Örebro har brandkåren samarbetat med säkerhetsföretaget Avarn i drygt ett år. I 60 av 100 fall av utryckningarna nådde vaktarna fram till branden före brandkåren. Även om vaktarna bara har handbrandsläckare hinner de stoppa en hel del, inte minst genom att både identifiera och berätta per telefon var det brinner samt att låsa upp till brandkåren.³⁰

- Inför Örebros erfarenhet i alla Sveriges kommuner

³⁰ <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/orebro/vaktare-hinner-till-branden-snabbare-an-brandkaren>

Sakerhetsföretagen
Ett förbund inom **TRANSPORTFÖRETAGEN**

